

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΕΠΑ.Λ. Α΄ ΟΜΑΔΑΣ

2010

ΚΕΙΜΕΝΟ

ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΤΗΣ ΤΑΧΥΤΗΤΑΣ

Ας φανταστούμε για μια στιγμή ότι έρχεται στον κόσμο ένας άνθρωπος που έζησε πριν από διακόσια χρόνια σε μια πολιτισμένη χώρα του δυτικού κόσμου, και ότι βρίσκεται ξαφνικά την ώρα της μεγάλης κίνησης στο κέντρο μιας σημερινής μεγαλούπολης. Ποια θα είναι η πρώτη εντύπωση που θα σχηματίσει από την οικουμένη μας;

Κατά τη γνώμη μου, θα νοιώσει έκπληξη από την ταχύτητα των κινήσεών μας, των οχημάτων κατά πρώτο λόγο, αλλά και των πεζών στους δρόμους.

Όσοι αναλύουν τις κοινωνικές «δομές» με ιδιαίτερη προσοχή στις οικονομικές συνθήκες θα είναι έτοιμοι να εξηγήσουν το φαινόμενο αυτό με την τελειοποίηση και την κυριαρχία της «μηχανής» σε όλους τους ανθρώπινους χώρους. Από την ώρα που μπήκε θριαμβευτικά στο κύκλωμα της παραγωγής η μηχανή, άλλαξε ο ρυθμός του κόσμου. Τα πάντα άρχισαν να κινούνται ολοένα πιο γρήγορα, για να συμπιεστεί ο χρόνος, με αποτέλεσμα να πολλαπλασιάζονται ταχύτερα τα προϊόντα και να πέφτει η τιμή τους.

Ότι, αν γινόταν με το χέρι και με τα απειλή εργαλεία περασμένων εποχών, θα απαιτούσε ημέρες ολόκληρες, ακόμα και εβδομάδες (π.χ. μια δαντέλα ή μια χαλκογραφία), και θα κόστιζε πανάκριβα, σήμερα χάρη στη μηχανή κατασκευάζεται και πολλαπλασιάζεται σε ελάχιστο χρόνο, επομένως στοιχίζει ασύγκριτα πιο φτηνά από πριν. Στην καταναλωτική κοινωνία της αφθονίας, η ταχύτητα παραγωγής των αγαθών είναι ένας από τους σημαντικότερους, αν όχι ο σημαντικότερος παράγοντας που καθορίζει την ποσότητα και την αξία τους. Το σύνθημα: «καταναλώστε όσο μπορείτε περισσότερο» προϋποθέτει ένα άλλο: «παράγετε όσο μπορείτε περισσότερο και φτηνότερα».

- Καλά οι μηχανές των εργοστασίων, θα πει ο «επισκέπτης μας από το παρελθόν». Αλλά οι άνθρωποι; Εκείνες έχουν λόγο να επιταχύνουν την κίνησή τους, αυτοί όμως γιατί να τρέχουν στους δρόμους με την ψυχή στο στόμα;

Μια λογική απάντηση θα ήταν ότι στους χρόνους μας ο άνθρωπος έγινε πολύ απαιτητικός, χρειάζεται πάρα πολλά πράγματα (μετά το πλυντήριο το διαμέρισμα, και έπειτα το αυτοκίνητο) και για να τα αποκτήσει με έντιμο τρόπο, δε δουλεύει μόνο σκληρά, αλλά αναγκάζεται και να τρέχει από τη μια δουλειά στην άλλη, για να προλάβει. Η μια εργασία, η «κύρια», δεν επαρκεί πλέον για τα έξοδα του σπιτιού, και προπάντων για την ψυχαγωγία που έγινε πανάκριβη στα μεγάλα αστικά κέντρα. Για αυτό το λόγο όλοι αναζητούν και «βοηθητικές» εργασίες για τις ελεύθερες ώρες. Πώς θα τα καταφέρει άμα δεν τρέξει;

Ωστόσο, το να συμπιέσει κανείς το χρόνο που δεν αποτελείται από σημαντικά γεγονότα για να επιμηκύνει κάποιον άλλο χρόνο που τον περιμένει πλούσιο σε βιώματα «ποιότητας», είναι μια καλή τακτική: επιστρέφω με το ταχύτερο μέσο στο σπίτι από τη δουλειά μου, για ν' απολαύσω μουσική μαζί με αγαπητούς φίλους. Τέτοια δεν είναι η βιασύνη του σημερινού ανθρώπου. Αυτή μοιάζει με άγχος. Έτσι το τυχόν κέρδος μας από τη συμπίεση του χρόνου το θυσιάζουμε ανώφελα.

Χρονοκτόνους ονομάζουν μερικοί τους ανθρώπους της αγχώδους βιασύνης. Λάθος. Δε «σκοτώνεται» ο χρόνος, αυτοί «σκοτώνουν» την ψυχή τους όταν την καταδικάζουν σ' ένα ασταμάτητο κυνηγητό. Οι άνθρωποι της εποχής μας διαρκώς φεύγουν. Φεύγουν από ποιόν;

- Από τον εαυτό τους. Τρέχουν για να μη τον συναντήσουν και αναγκαστούν να λογαριαστούν μαζί του. Απόδειξη το γεγονός ότι αποστρέφονται την περισυλλογή και τον αργό ρυθμό της ζωής [...].

(Ε.Π. Παπανούτσος, Η κρίση του πολιτισμού μας, Εκδόσεις Νόηση, Αθήνα 2009, σσ. 254-259, Διασκευή)

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου, που σας δόθηκε, χωρίς δικά σας σχόλια (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 80-100 λέξεων το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος της έκτης παραγράφου του κειμένου: «Η μια εργασία, η «κύρια», δεν επαρκεί πλέον για τα έξοδα του σπιτιού, και προπάντων για την ψυχαγωγία που έγινε πανάκριβη στα μεγάλα αστικά κέντρα. Για αυτό το λόγο όλοι αναζητούν και «βοηθητικές» εργασίες για τις ελεύθερες ώρες.».

Μονάδες 15

B2. Η τέταρτη παράγραφος του κειμένου «Ο,τι αν γινόταν ... και φτηνότερα» αναπτύσσεται με: α) σύγκριση και αντίθεση και β) με παραδείγματα. Να εντοπίσετε τους τρόπους αυτούς στη συγκεκριμένη παράγραφο.

Μονάδες 6

B3. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: φανταστούμε, γνώμη, δουλεύει, επαρκεί, σημερινού και ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις επόμενες: γρήγορα, επιταχύνουν, λογική, έξοδα, πλούσιο.

Μονάδες 10

B4. Ποια νοηματική σχέση δηλώνουν οι διαρθρωτικές λέξεις – φράσεις του κειμένου: «Για αυτό το λόγο ...» (έκτη παράγραφος), «Ωστόσο, ...» (έβδομη παράγραφος);

Μονάδες 4

Γ1. Η κυριαρχία της μηχανής σε όλους τους χώρους δράσης του ανθρώπου οδήγησε στην άνοδο του βιοτικού του επιπέδου. Ωστόσο, η ραγδαία αυτή τεχνική πρόοδος άλλαξε τους ρυθμούς της ζωής του προκαλώντας του άγχος.

Σε ένα άρθρο που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σας, να αναφερθείτε στις αρνητικές επιδράσεις του άγχους στους νέους και να προτείνετε τρόπους για την αντιμετώπισή του.

Να αναπτύξετε τις απόψεις σας σε ένα κείμενο 500-600 λέξεων.

Μονάδες 40

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

- A.1.** Ο Ε.Π. Παπανούτσος καταγράφει τις σκέψεις του για τον αγχώδη τρόπο ζωής του σημερινού ανθρώπου. Αρχικά, εικάζει πως ένας άνθρωπος του παρελθόντος θα απορούσε με τους ταχύτατους ρυθμούς ζωής της εποχής μας, οι οποίοι οφείλονται στην τελειοποίηση της μηχανής. Συγκρίνει τη εποχή της χειρωνακτικής εργασίας με τη σημερινή, όπου η ταχύτητα της μηχανής συνδυάζεται με τους αυξημένους ρυθμούς παραγωγής και κατανάλωσης. Συνεχίζοντας, χρεώνει τη βιασύνη του σημερινού ανθρώπου στην ανάγκη να εργαστεί σε περισσότερες από μια δουλειές, για να καλύψει τις υποχρεώσεις του. Ερμηνεύει, επίσης, τη βιασύνη του ανθρώπου όχι επειδή αποσκοπεί στην κάλυψη ψυχαγωγικών αναγκών αλλά επειδή άγχεται. Ολοκληρώνοντας, θεωρεί πως το άγχος φθείρει την ψυχή και αλλοτριώνει το άτομο ακόμη και από τον ίδιο του τον εαυτό. (116 λέξεις).
- B.1.** Αναφορά στο υψηλό κόστος ζωής, στη δημιουργία επίπλαστων καταναλωτικών αναγκών αλλά και στην ανάγκη να εξασφαλίσει ο σημερινός άνθρωπος μια στοιχειώδη μορφή ψυχαγωγίας ή, έστω, διασκέδασης. Έτσι, λαμβάνοντας ως δεδομένο την οικονομική κρίση, τα περιορισμένα έσοδα, τη γενιά «των επτακοσίων ευρώ», δικαιολογείται η τάση των ανθρώπων και ιδιαίτερα των νέων να εργάζονται υπερωριακά σε μια ή περισσότερες δουλειές.
- B.2.** Στην αρχή της παραγράφου χρησιμοποιείται η Σύγκριση – Αντίθεση, γιατί συγκρίνεται η χειρωνακτική εργασία με αυτή που επιτελείται με τη βοήθεια της μηχανής. Πιο συγκεκριμένα:
Διαρετέα Έννοια: ο τρόπος παραγωγής.
Διαρετική Βάση: ο χρόνος.
Πηλίκιο Διαίρεσης: παρελθόν (θα απαιτούσε μέρες ολόκληρες και θα κόστιζε πανάκριβα) – παρόν (απαιτείται ελάχιστος χρόνος, στοιχίζει ελάχιστα).
Επίσης χρησιμοποιούνται παραδείγματα (π.χ. δαντέλα, χαλκογραφία, το σύνθημα «καταναλώστε ... φθηνότερα»).
- B.3.**
φανταστούμε: σκεφτούμε
γνώμη: άποψη
δουλεύει: εργάζεται
επαρκεί: φτάνει
σημερινού: τωρινού

γρήγορα ≠ αργά
επιταχύνουν ≠ επιβραδύνουν
λογική ≠ παράλογη
έσοδα ≠ έσοδα
πλούσιο ≠ φτωχό
- B.4.** «Για αυτό το λόγο ...»: εκφράζεται η σχέση της **αιτίας** – **αποτελέσματος**. Πιο συγκεκριμένα, στην προηγούμενη πρόταση αναφέρει πως το κόστος ζωής και ψυχαγωγίας έχει αυξηθεί (η αιτία) και στη συνέχεια καταγράφει το **αποτέλεσμα** ή το **συμπέρασμα** – «όλοι αναζητούν βοηθητικές εργασίες».
«Ωστόσο, το να συμπίσει» Εδώ εκφράζεται η σχέση **αντίθεσης** ανάμεσα στην έκτη παράγραφο, που μιλάει για την πίεση που ασκείται στον άνθρωπο να «τρέξει», να

βιαστεί, και στην έβδομη, που δικαιολογεί τη βιασύνη σε περιπτώσεις που έτσι εξασφαλίζεται χρόνος για μια πιο ποιοτική ζωή.

Γ.1.

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Άρθρο

Τίτλος: «Τεχνική, πρόοδος και άγχος»

Εναλλακτικά: «Μην παίρνετε αγχολυτικά – βλάπτουν!»

Γλώσσα: Λογική, κυριολεκτική.

Ύφος: Οικείο, σοβαρό.

Ρηματικά πρόσωπα: Όλα, εκτός από β' ενικό.

Πρόλογος: Αναφορά στα αίτια του άγχους, καθημερινοί ρυθμοί ζωής, υποχρεώσεις, επιδόσεις στα μαθήματα.

Α' ερώτημα: Αρνητικές επιδράσεις του άγχους

- Δημιουργεί σύγχυση, απώλεια μνήμης, αμηχανία στους νέους.
- Πνευματική αδιαφορία, υπέρταση στο νευρικό σύστημα, παθολογικά προβλήματα, αδυναμία άρθρωσης λόγου και σκέψης.
- Απώλεια ατομικής συνείδησης, γίνονται έρμαιο διάφορων καταστάσεων. Χρήση φαρμάκων, αγχολυτικών. Εγκατάλειψη της αγωνιστικότητας για τη ζωή. Σε ακραίες περιπτώσεις, αυτοκτονίες.
- Απομόνωση από το οικογενειακό – φιλικό περιβάλλον.

Β' ερώτημα: Τρόποι αντιμετώπισης

- Αλλαγή συμπεριφοράς οικογενειακού περιβάλλοντος – συμπαράσταση, στοργή, αγάπη.
- Αλλαγή στάσης του Σχολείου. Επιβάλλεται να σταματήσει η βαθμοθηρία, η χρησιμοθηρία, ο ακραίος ανταγωνισμός.
- Αλλαγή στάσης των μεγαλύτερων απέναντι στους νέους: αλληλεγγύη, κατανόηση, διάλογος, συγχώρεση.
- Αναθεώρηση του κοσμοειδώλου για τη ζωή: αποφυγή υπερκαταναλωτισμού, αναθεώρηση της στάσης απέναντι στον άνθρωπο και τα υλικά αγαθά.
- Ψυχαγωγία: ενασχόληση με τις Τέχνες, τον αθλητισμό, τα ταξίδια στη φύση.

Επίλογος: ανατοποθέτηση των αξιών της ζωής. Ευχή για επαναπροσδιορισμό της ρότας των νέων.